

„Mati, vam še kaj prinesem, da vas pokrijem.“

Mati mu odgovore: „Jurij, ni potreba! Hvala Bogu, zdaj me ne zebe, ali ti moraš precej z dečkom k zidarjevim.“

Jurij namigne Franjici, da naj gre iz sobe ter ji pošepne: „Pazi na mater, če bi jim bilo pa slabše, pridi sama ali pa pošlji Minko po me k zidarjevim.“ — (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Dr. Iv. Borštnik.)

IV.

(Dalje.)

Telesne kazni so odpravili in zdaj je šola glede kazni še na slabšem, bi skoro mislil, prava Scila in Karibda. Da je največja nesmisel tisto duhomorno prepisavanje, dekliniranje in konjugiranje za kazen, ni treba šele tu omenjati; nič manj škodljiv ni navaden zapor v šoli, četudi skupen in pod nadzorstvom učitelja! Saj je vendar že to maksimalno, kar mora otrok obligatno presedati v šoli in zdaj pride še „kazen“. Če bi otrok tudi ničesar ne delal v tisti uri, ko je zaprt, se njegov duh vendar ne odpočije, ker ni — prost. Morda se zboljšajo s časom razmere in zginejo počasi z raztočim vpoštevanjem male vrednosti vseh prestopkov otrok tudi kazni iz šole, posebno če pomisli učitelj, da z vsako kaznijo, naj ima to ali drugo obliko, samo ovira pouk. Isto velja o zaporih v prostih dneh, nedeljah i. dr.; še če otrok cel dan skače, se komaj odpočijejo možgani od tedenskega dela in se vsposobijo za prihodni teden, ne pa, ko ima otrok ta dan zadostiti še svojim verskim zahtevam. Na etično vrednost kaznij se niti ne oziram, dovolj je vse to, da pridem do zaključka: učitelj, ki ljubi otroke, hoče otrokom dobro in narodu svojemu koristiti, upoštevaajoč važnost čilosti in naobrazbe, bo iskal svojo didaktično moč v čem drugem kot v kaznih!

Nič manje pomanjkanje kot pri učeči se mestni mladini, ni pri oni na kmetih. Tu je slaba obleka, slaba hrana, in — slabo, temno, zakajeno stanovanje! Bodimo pravični! Če zahtevamo od otroka, ker vemo, da mora tako biti, da se navadi toliko in toliko, ne zahtevajmo od njega, da bi si pri tem pokvaril svoje zdravje, svoje oči i. t. d. Tudi tu moramo obrniti svojo prošnjo do javne dobrodelnosti z jedne strani, z druge samo šolsko učenje zahtevati.

Sicer se pa lahko javno reče in tu je za to mesto, da je ta položaj, v katerem se nabaja naša šola, naša mladina nenormalen, ker se mora obračati na dobrodelnost, na milost, ki je za dobro urejeno človeško družbo nekaj nenormalnega, nepotrebne in nazadnje tudi

človeške dostojnosti nevrednega. Stvar države bi bila, da skrbi za svojo mladino, jo naobrazi in si vzgoji dobre bojovníke za kulturni boj, ji dá to, kar smo zahtevali in še več. Vendar ona za to nima časa, in če se kdo pripravi take članke pisati, mora že naprej vedeti, da ne doseže ničesar, ker tisti, katere narod izbira, da bi vladali in kateri se na raznih shodih tako radi kažejo s svojo vladarsko gloriolo, so le zato zbrani, da sedé in dovoljujejo budget za — vojaščino, otroci pa umirajo na škrofulozi in jetiki! V Ameriki ni vojske, ljudske vojske, zato so pa tudi razmere druge; splošna naobraženost je velikanska in z njo so se povzdignila naglo vsa dobra. Naravnost uničujoča kritika za ljudomorno delovanje evropskih vlad je članek, katerega je prinesla te dni neka poljska revue-ja*), kjer poroča prof. A. Okolski o spisu ruskega delegata na razstavi v Chicago: „Javni pouk v zveznih državah sev. Amer.“ Evo nekaj števil! Govore dovolj, brez vsake opazke:

Leta 1894. so porabile zvezne države od 458 milijonov dolarjev skupnega budgeta 200 milijonov dolarjev za šole (skoraj polovico!) in 23% vsih stanovnikov obiskuje šole! V primeri s tem obiskuje šole na Angleškem 16·3%, na Švedskem 15·4%, na Francoskem 15%, na Laškem 9·6% itd. od vsih prebivalcev. Še nekaj iz istega članka! L. 1870. so imeli v Zveznih državah 116·312 šolskih poslopij v vrednosti 130 milijonov dolarjev, l. 1891. pa 229.118 šol. posl. v vrednosti 382 milijonov dolarjev. To je napredek, prav „amerikanski“ napredek! Tako, zdaj upam, si lahko vsak razlaga, zakaj je Evropa v vseh stvareh tako daleč za Ameriko. Ta oboroženi mir, v katerem mi živimo, nas zastrupi počasi — vendar gotovo! In vendar vsi vemo, da si kljub pomanjkanju vojske nihče ne upa napasti Zveznih držav. Lansko jesen je zelo mikalo Angleže malo prikrojiti svet, pa so se premislili. — V spominu nas vseh je še živo, kako umejo v slučajih potrebe Severo-amerikanci izteptati iz tal svojo floto in armade stresajo tedaj kar iz rokavov! Denar ima moč, in vidi se, da je ljudsko blagostanje tudi nekaj vredno, seveda najprej se mora država sama sebe zavedati in vedeti, kaj je njena dolžnost.

Ko me je obiskal lansko leto prijatelj dr. Podding iz Dorpada in zanimajoč se za higijenične razmere dunajske, podal se je na centralno pokopališče in v razne šole, ter imel je več dobrih in slabih opazk. Splošno je pa ponesel prijazen vtisek naših higijeničnih razmer v svojo severno domovino. Kako drugačen bi bil ta vtisek, če bi on videl kje tako šolo, kot sem jo imel jaz priliko gledati, kar sem pred leti obiskal svojega sorodnika na Dolenjskem. In

*) Ateneum, Maj, 1896, Tom II. Seszyt II. str. 249—263 Oswiecenie publiczne w Stanach Zjednoczonych Am Pótnocnej.

še le njegovo učiteljsko stanovanje — bore, to je splendor pri-
stojne vlade; „bon ton“ „chevalier“ tega ona ne pozna. Morda se je
položaj osivelega moža kaj zboljšal v letih, vendar vtis, ki so ga na-
pravile te razmere na mene, ostal je nepremenjen in hranim ga kot
karakteristikon naših šol in last not least naše vlade in poslancev.

Naši dopisi.

Iz Štajerske. (Slika „verske“ šole.) Kakor kažejo izjave slavnih učiteljskih
društev, se p. n. učiteljstvo strinja z načeli objavljenih v vrlem „Učit. Tovarišu“ glede
verske šole, da bodi v njej pouk v soglasju s katoliško vero, mladina vzgojij se versko-
npravno in učiteljski stan bodi neodvisen in samopraven.

Nikdo učiteljskega stanu si pa ne želi take verske šole, oblasti in ravnanja s šolo in
učitelji, kakor se javlja v nastopnem resničnem slučaju:

Nek mlad župnik in katehet postane tudi krajni šolski oglednik in se kmalu izjavi,
da ima sedaj tako oblast na šolo in učitelja, da ga more kar na vrvi okolo voditi.

Hvalil se je sam, kako je že poprej kot kaplan v časopisih in pri oblastvih učitel-
telje zdeloval in preganjal ter je to svoje zlobno ravnanje še zdaj posebno nadaljeval.
Učitelja, ki je bil ves čas v občini sploh preljubljen in zaradi svoje veljave častno odli-
kovan, obrekoval je pri občinstvu in oblastvih, ga v cerkvi nesramno ošteval in ob ve-
ljavo deval, šuntal ljudi zoper njega, mu zvijačno disciplinarno preiskavo napravil, s tem
deloval na njegovo premeščanje in ga slednjič tudi pregnal.

V cerkvi je tudi župljane ostudno ošteval rekoč, da se ne boji nikogar.

O šoli je na leci govoril, da sedanje medverske ali brezverske šole niso za ljud-
stvo, otroci so v nevarnosti v šoli vero izgubiti, stariši naj učijo otroke doma. Se ve, da
ni vedel nobenega slučaja navesti za to trditev. Ker je pa imel čast priti v šolo, je pa
pri verskem pouku ošteval učence s psokami: butelj, teslo, tepec, trep, bik, osel, šema,
štorklja, ti stari (stariši) in ti mladi ste biki i. t. d. in h koncu svojega vzornega (?)
pouka učence odslovil: „marš domu!“ — brez molitve!

Kaj ne čč. gospodje tovariši! — to je menda idealna slika novodobne verske šole
po kateri težijo tisti gospodje, ki gradijo učiteljem „pons asinorum!“

Pritrdili mi boste čč. gospodje tovariši, da tako ravnanje z učitelji in tak verski
pouk s toli ostudnim psovanjem mladine presega vse meje prave krščanske vzgoje.

Take verske šole se bodo merodajni krogi in vsi učitelji branili do skrajne meje. —

Vestnik.

Naša presvetla cesarica je praznovala dné 19. listopada svoj imendan. Globoki
dinastiški čul, ki spaja narode te morarhije nerazrušljivo s slavno dinastijo Habsburgov,
zrcali se nam še posebno v neomejeni ljubezni in spoštovanji do Njiju Veličanstev,
cesarja Frana Josipa in cesarice Elizabete! Vez najpresrčneje rodbinske
ljubezni spaja vse člene naše vladarske hiše v najvzglejnejšo rodbino, a ta vez se vije in
objema tudi srca vseh zvestih podanikov. Ta vez nas spaja vse v jedno družino, kateri
je skrben oče Fran Josip I., ljubeča mati pa soproga mu Elizabeta. Ob takem razmerju
je seveda tradicija, da vsakega pomembnega dne, vsakega važnega rodbinskega dogodka
se veselimo — vsi! V zavesti nerazdružene ukupnosti našega naroda slovenskega s ce-
sarsko rodbino našo klicali smo tudi dné 19. m. m., na Nje imendan: Bog nam hrani
našo cesarico in vladarico Elizabeto!